

Finansdepartementet

Arbetsklausuler och sociala hänsyn i offentlig upphandling – ILO:s konvention nr 94 samt en internationell jämförelse (SOU 2016:15)

Bakgrund

Svenska ILO-kommittén har genom remiss den 7 juli 2016 (Fi2016/00864/OU) ombetts att yttra sig över slutbetänkandet *Arbetsklausuler och sociala hänsyn i offentlig upphandling – ILO:s konvention nr 94 samt en internationell jämförelse* (SOU 2016:15). Kommittén har tidigare yttrat sig över delbetänkandet *Upphandling och villkor enligt kollektivavtal* (SOU 2015:78). Kommittén har även yttrat sig över utkastet till lagrådsremiss *Miljö-, social- och arbetsrättsliga hänsyn vid upphandling*.

I slutbetänkandet utreds förutsättningarna för en svensk ratifikation av ILO:s konvention (nr 94) om arbetsklausuler i kontrakt däri offentlig myndighet är part. Utredningen anser att det mervärde en ratifikation innebär är begränsat och att det inte skulle utvidga det befintliga utrymmet att ställa arbetsrättsliga villkor i offentlig upphandling. Utredningen förordar dock en ratifikation då det är en kraftfull och tydlig markering för att Sverige tar aktiv ställning för goda arbetsvillkor och ställer sig bakom de grundläggande normer och värderingar som avspeglas i ILO:s normsystem. Utredningen bedömer att ett arbete bör initieras i ILO-kommittén för att diskutera en ratificering av konventionen och att Sverige därefter bör ta kontakt med kommissionen för att närmare diskutera de olika frågor som ansluter sig till frågan.

Förslagets förhållande till ILO-konventioner m.m.

Betänkandet innehåller en genomgång och tolkning av konvention nr 94 i förhållande till svenska förhållanden. Betänkandet innehåller även en jämförelse av konventionen i förhållande till EU-rätten. Utredningen konstaterar att förslagen i delbetänkandet (som

kommittén tidigare yttrat sig över) i stort sett uppfyller konventionens krav, men att vissa ytterligare anpassningar behöver göras i svensk rätt, bl.a. angående krav på arbetsskadeförsäkring samt att det måste göras obligatoriskt för alla statliga myndigheter att använda arbetsklausuler i alla upphandlingar. Utredningen lämnar dock inga lagförslag i denna del. Utredningen lyfter vidare fram att vissa av förslagen framstår som omtvistade i förhållande till framför allt EU-rätten, samt att ett bemyndigande skulle krävas från kommissionen för att ratificera konventionen.

Svenska ILO-kommitténs slutsats

Svenska ILO-kommittén välkomnar att utredningen har gjort en analys av förutsättningarna för att ratificera ILO:s konvention nr 94. I de delar utredningen hänvisar till förslagen i delbetänkandet, får kommittén hänvisa till sitt yttrande över delbetänkandet.

Svenska ILO-kommittén instämmer i att en ratifikation är en kraftfull och tydlig markering för att Sverige tar aktiv ställning för goda arbetsvillkor och ställer sig bakom de grundläggande normer och värderingar som avspeglas i ILO:s normsystem.

Kommittén konstaterar att även om utredningen kommer fram till att en ratifikation bör vara möjlig, har vissa frågor lyfts fram som omtvistade i förhållande till EU-rätten. Utredningen har vidare konstaterat att ett antal ändringar behöver göras i svensk rätt, utöver vad som föreslagits i delbetänkandet. Det föreligger därmed i dagsläget hinder för att ratificera konventionen, då svensk rätt inte uppfyller konventionens krav. Kommittén noterar vidare utredningens slutsats om att en ratificering måste ske i nära samarbete med EU.

När det gäller det arbete utredning bedömer bör initieras i ILO-kommittén, är det kommitténs bedömning att detta typiskt sett inte är en uppgift som faller inom ramen för dess uppdrag, och inte heller är något som kommittén har resurser till. Det fortsatta arbetet med utredningens förslag bör i stället, på sedvanligt sätt, ankomma på Regeringskansliet.

I beslutet i detta ärende har deltagit undertecknad ordförande och ledamöterna Nordlander, Köhler Krantz, Beckman, Nygren, Ernerot och ersättaren Dalén. Närvarande har varit ersättaren Janson, experten Marsk Sandin och adjungerade sekreteraren Angelica Kauntz. Ärendet har handlagts av undertecknad sekreterare. Arbetsgivarledamoten från Svenskt Näringsliv har reserverat sig mot beslutet. Reservationen bifogas.

För Svenska ILO-kommittén

Stefan Hult
Ordförande

Linnéa Blommé
Sekreterare

Reservation från Svenskt Näringslivs ledamot

Svenskt Näringsliv instämmer i utredningens slutsats att det inte finns något mervärde för Sverige att ratificera ILO:s konvention nr 94. En ratifikation påverkar inte Sveriges möjligheter att ställa krav på arbetsrättsliga villkor vid offentlig upphandling. Dessa möjligheter är till stor del redan reglerade av EU-rätten.

Det finns även ett flertal hinder för Sverige att ratificera konventionen. Dessa följer av såväl svensk rätt som av EU-rätten. Att undanröja de hinder som följer av svensk rätt skulle leda till starkt negativa och systemfrämmande konsekvenser för den svenska arbetsmarknadsmodellen. En ordning där upphandlande myndigheter ska tolka innehållet i svenska kollektivavtal och med normerande verkan bestämma vilka villkor som ska tillämpas för ett visst arbete respekterar inte den partsautonomi som under modern tid präglar den svenska arbetsmarknadsmodellen. Ingreppet i kollektivavtalssystemet medför minskade möjligheter för parterna att självständigt förfoga över redan träffade avtal och hotar även att få negativa konsekvenser för möjligheterna att träffa nya sådana. Förändringarna skulle även bland annat missgynna småföretag samt leda till mer komplicerade och fördyrade upphandlingar.

Mot bakgrund av ovanstående kan det ifrågasättas om förändringarna skulle vara förenliga med Sveriges åtaganden enligt ratificerade ILO-konventioner, som bland annat principerna om organisationsrätt och kollektiv förhandlingsrätt i konventionerna nr 87, 98 och 154.

Svenskt Näringsliv anser därutöver att det finns flera EU-rättsliga hinder mot att ratificera konventionen. Det finns även flera områden där konventionens förenlighet med EU-rätten är högst oklar.

Mot bakgrund av ovanstående anser Svenskt Näringsliv att en ratifikation av konventionen varken är möjlig eller lämplig. Att, som utredningen tycks förespråka, initiera ett förfarande med syfte att ratificera konventionen enbart som en signal till andra länder vore synnerligen ogenomtänkt.